

ilte

Investicijos
Lietuvos
ekonomikai

Finansavimo poreikio žemės ūkyje vertinimas

Jonė Kalendienė,
ILTE vyriausioji ekonomistė
2025 sausis

Turinys

	Įvadas	03
	Vertinimo metodika	04
	Žemės ūkio subjektų finansavimo poreikių vertinimas	06
	Numatomi finansavimo poreikio pokyčiai	13
	Finansavimo sąlygų vertinimas	16
	Apibendrinimas	17
		02

Įvadas

Tikslas – įvertinti išorinio finansavimo poreikį žemės ūkyje ir nustatyti finansavimo trūkumą.

Žemės ūkis apima 0.1 – 1.5 veiklos rūšis pagal EVRK.

Kontekstas:

- ILTE poreikis stebėti finansavimo rinkos pokyčius, kad būtų galima greičiau atliepti finansavimo poreikio pasikeitimus.
- Poreikis apibendrinti esamą informaciją apie žemės ūkio subjektų finansavimo prieinamumo situaciją ir iššūkius bei užpildyti informacijos trūkumą.
- Žemės ūkis yra svarbus ILTE klientų segmentas, todėl labai svarbu įsivertinti jo finansavimo tendencijas.
- Informacijos apie žemės ūkio finansavimą prieinamumas yra mažas, todėl kyla poreikis ją papildyti.

Vertinimo metodika

Adaptuota FI Compass metodika.

Finansavimo trūkumas – negautas finansavimas, kai ūkis nerado tinkamo finansavimo būdo poreikiui patenkinti, t. y. finansavimo paraiška buvo atmesta, pasiūlytos sąlygos neatitiko ūkio poreikių, jis nesi-kreipė finansavimo dėl esamos rinkos situacijos, kai ūkis nežinojo, kur kreiptis ir kaip gauti finansavimą.

Duomenų surinkimas – apklausa:

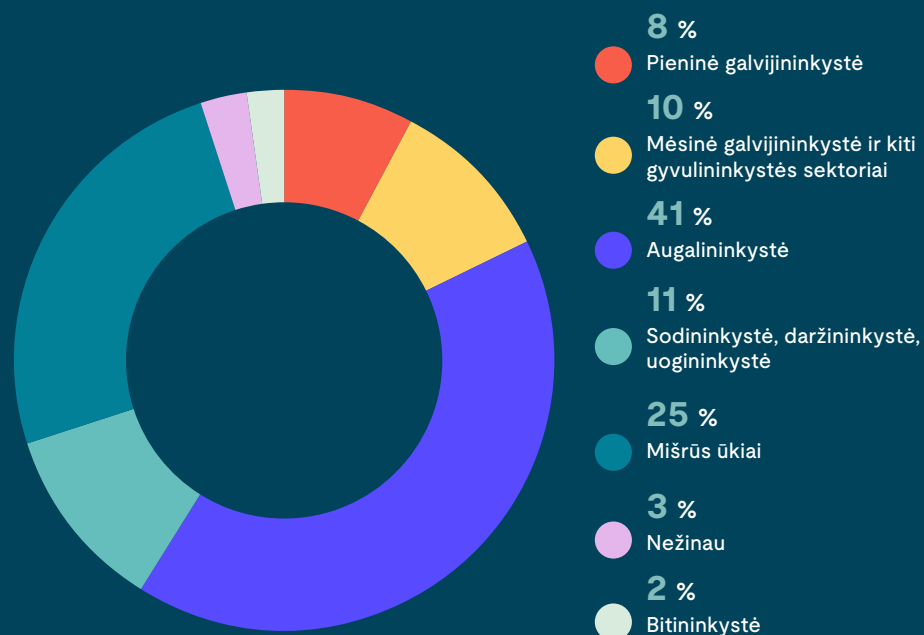
- 2024 m. spalio-lapkričio mėn.
- Bendradarbiaujant su Spinter
- Reprezentatyvi žemės ūkio subjektų apklausa (414 ūkių)

Apklausoos imties struktūra

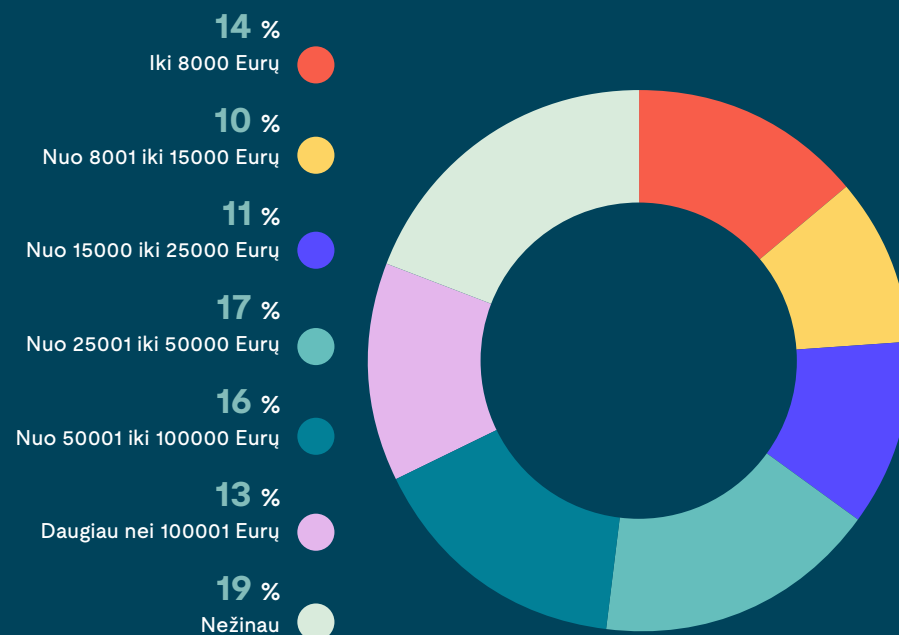
Pagal tiesiogiai vartotojams parduodamos produkcijos apimtį respondetai pasiskirstė beveik po lygiai:

- 43 proc. – daugiau nei pusę produkcijos parduoda tiesiogiai.
- 56 proc. – mažiau nei pusę produkcijos parduoda tiesiogiai.
- 1 proc. – nežino.

Respondentų pasiskirstymas pagal veiklą

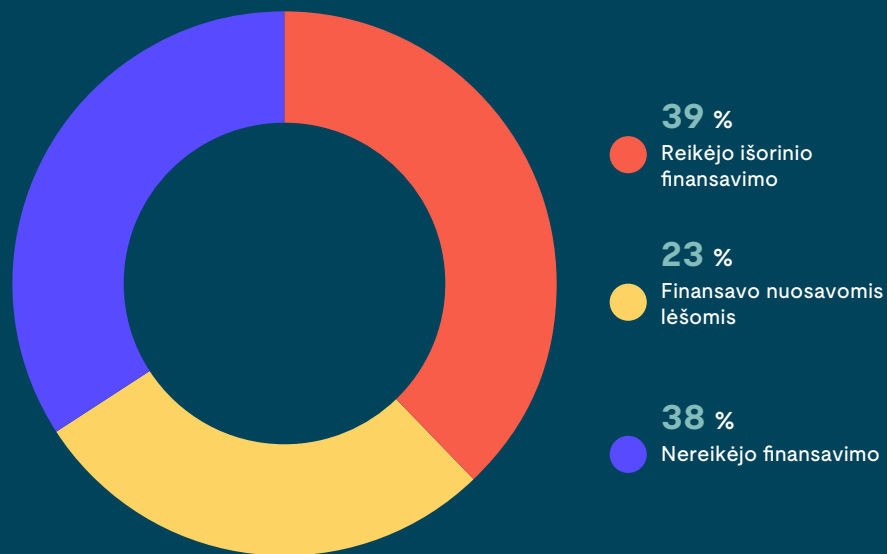
Respondentų pasiskirstymas pagal ūkio valdos ekonominį dydį (VED)

Žemės ūkio apklausos rezultatai

Finansavimo poreikis

Ūkių pasiskirstymas pagal finansavimo poreikį; proc. ūkių

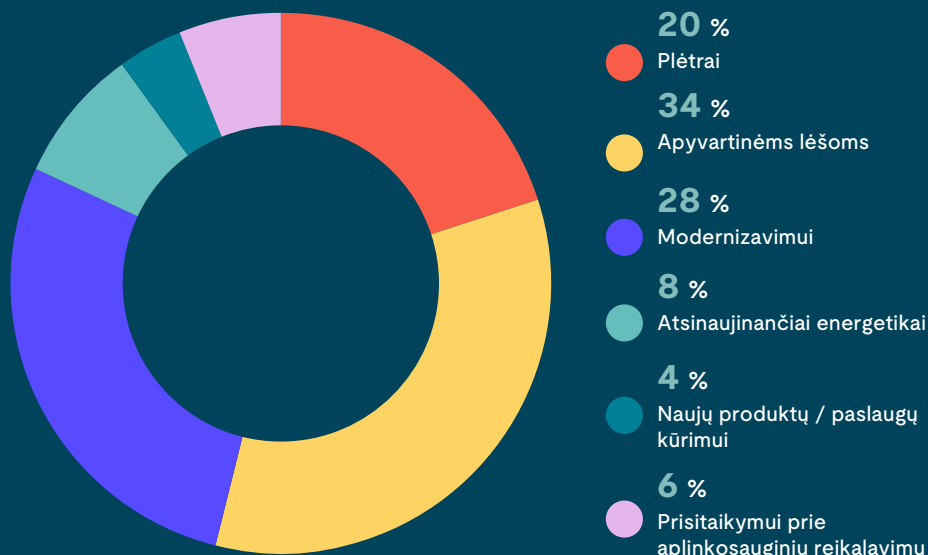

- Papildomo finansavimo 2023 – 2024 m. prireikė apie 60 proc. Lietuvos ūkių.
- Santykinai daugiau ūkių, turinčių finansavimo poreikį, veikia augalininkystės ir sodininkystės, daržininkystės ir uogininkystės srityse. Čia tokių ūkių yra beveik 70 proc.
- Daugiau nei trečdalis ūkių (37 proc.), kuriems reikėjo finansavimo, finansavosi nuosavomis lėšomis.
- Išorinio finansavimo ieškojo beveik 40 proc. visų Lietuvoje veikiančių ūkių.
- Kuo didesnis ūkis (pagal VED), tuo daugiau finansuojasi išorinėmis lėšomis. 60 proc. ūkių, kurių VED daugiau nei 100 tūkst. Eurų, buvo reikalingas išorinis finansavimas. Tuo tarpu mažiausių tarpe (VED ik 8 tūkst.) tokių ūkių dalis siekia 27 proc.
- Ūkių, kuriems būtų reikalingas išorinis finansavimas, dalis priklausomai nuo veikos rūšies iš esmės nesiskiria.

Žemės ūkio apklausos rezultatai

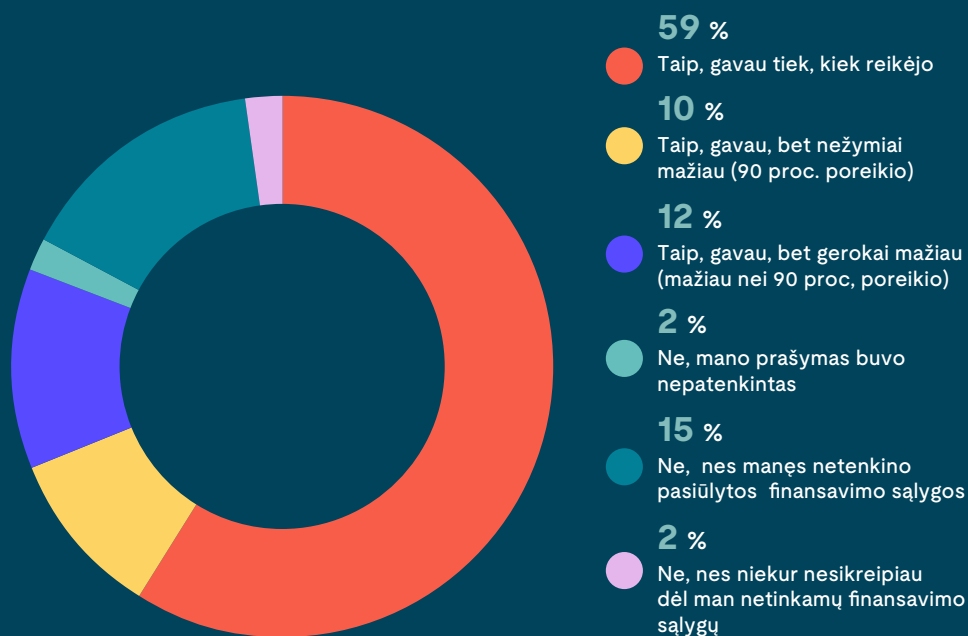
Išorinio finansavimo poreikis

Ūkių pasiskirstymas pagal tikslą, kuriam reikėjo išorinio finansavimo; proc. ūkių, kurie turėjo poreikį išoriniam finansavimui

- Ūkiams dažniausiai išorinio finansavimo reikėjo apyvartinių lėšų (34 proc. atvejų), ūkio modernizavimo (28 proc. atvejų) ir plėtros (20 proc. atvejų) poreikiams tenkinti.
- Mažesni ūkiai (iki 25 tūkst. eurų VED) dažniau išorinėmis lėšomis norėjo finansuoti ūkio plėtrą. Kitų finansavimo poreikių aktualumas nuo ūkio dydžio reikšmingai nepriklauso.
- Gyvulininkystės ir augalininkystės ūkiai, dažniau nei kitą veiklą vykdančys ūkiai, išorinio finansavimo ieškojo apyvartinių lėšų poreikiui padengti.
- Išorinio finansavimo lėšos ūkio modernizavimui buvo santykinai labiau reikalingos mišriems ūkiams, o plėtros – sodininkystės, daržininkystės ir uogininkystės ūkiams.

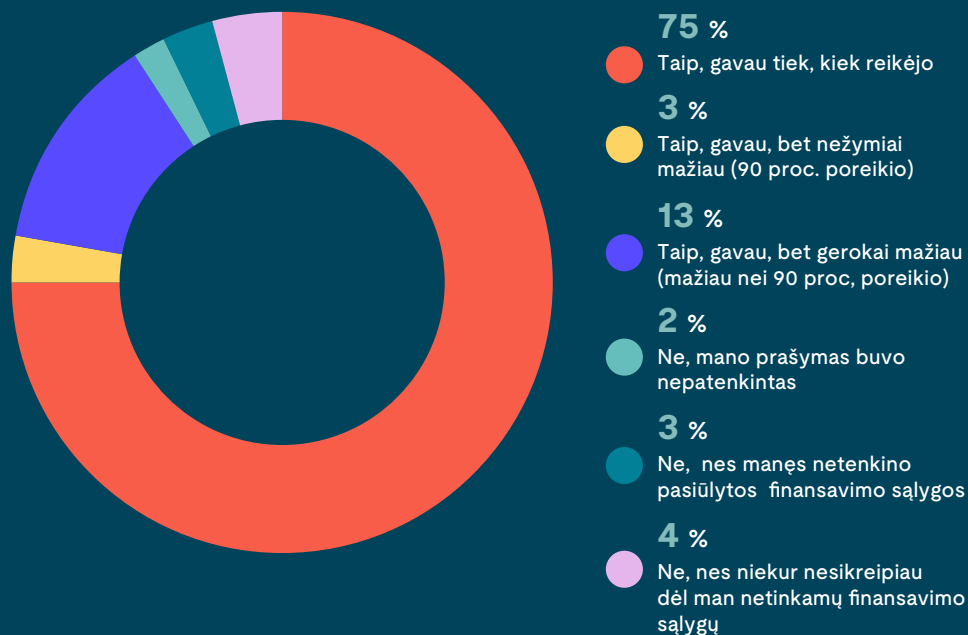
Apyvartinių lėšų poreikio vertinimas

- Apie 60 proc. ūkių, kuriems reikėjo išorinio finansavimo apyvartinėms lėšoms, jį gavo pilnai tiek, kiek reikėjo. Dar 22 proc. – gavo dalinį finansavimą. Iš viso apie 4/5 ūkių išorinio finansavimo apyvartinėms lėšoms poreikius patenkino rinkoje.
- Dažniausiai apyvartinių lėšų poreikis finansuojamas paskolomis iš kredito įstaigų (be valstybės garatijų) (50 proc.).
- Mažesniems ūkiams (pagal VED) finansavimą apyvartinėms lėšoms gauti buvo sunkiau. Jų tarpe finansavimo negavusių ūkių dalis yra didesnė.
- Lyginant pagal veikos rūšį, finansavimą apyvartinėms lėšoms sudėtingiausia gauti buvo augalininkystės ūkiams.
- Dažniausiai ūkio visai ar dalinai negauta finansavimo apyvartinėms lėšoms suma buvo iki 50 tūkst. eurų.

Lėšų modernizacijai, atnaujinimui, skaitmeninimui poreikio vertinimas

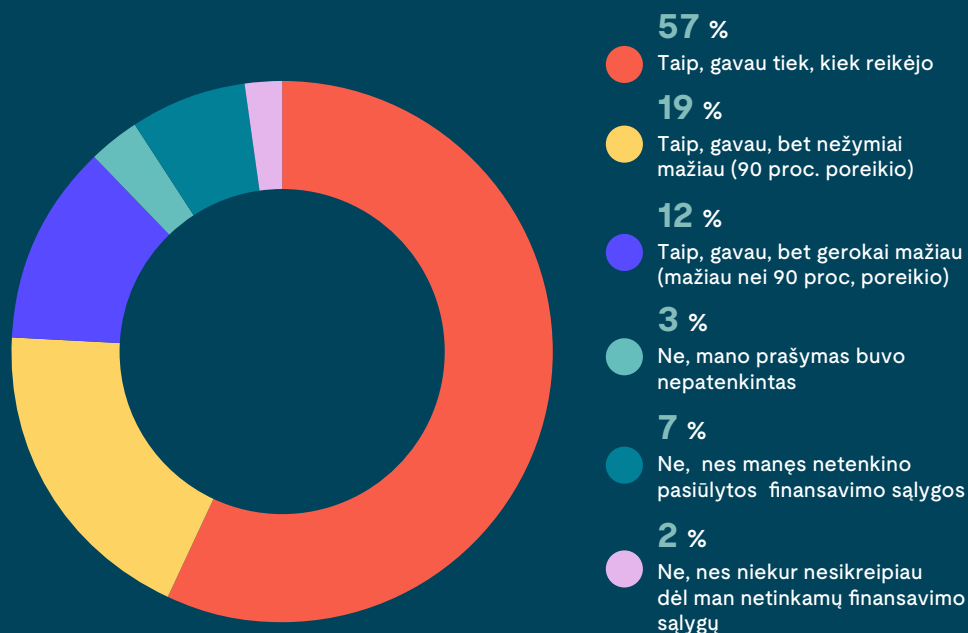
Ūkių pasiskirstymas pagal modernizavimo ir efektyvumo didinimo projektams reikalingų lėšų finansavimo rinkoje rezultatus; proc. ūkių, kuriems reikėjo išorinio finansavimo minėtiems poreikiams

- Išorinio finansavimo modernizavimui, atnaujinimui, skaitmeninimui prireikė beveik 30 proc. šalyje veikiančių ūkių.
- Išorinis finansavimas modernizavimui, atnaujinimui, skaitmeninimui ūkiams buvo labai prieinamas. Jo visiškai negavo tik maža dalis (apie 10 proc.) ūkių, iš kurių apie pusė patys niekur nesikreipė dėl jiems netinkamų finansavimo sąlygų rinkoje.
- Pusė ūkių (50 proc.) modernizavimo finansavimo poreikiui tenkinti pasinaudojo paskolomis iš kredito įstaigų (be valstybės garantijos).
- Ūkių modernizavimo, atnaujinimo, skaitmeninimo poreikiams finansuoti svarbi yra valstybės parama. 20 proc. ūkių pasinaudojo subsidijomis ir kita neatlygintina parama. Dar apie 15 proc. ūkių finansavosi paskolomis su valstybės garantija.
- Ūkių modernizacijos finansavimui negautos buvo iki 500 tūkst. eurų vienam ūkiui.

Lėšų plėtrai poreikio vertinimas

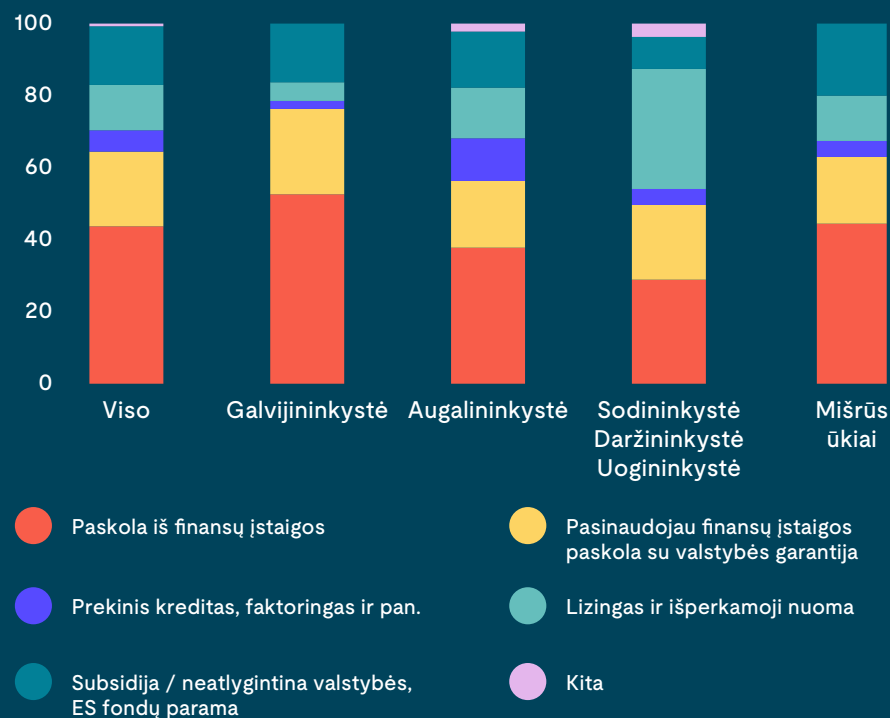
Ūkių pasiskirstymas pagal lėšų plėtrai finansavimo rinkoje rezultatus; proc. ūkių, kuriems reikėjo išorinio finansavimo plėtrai

- Lėšų plėtrai išorėje ieškojo apie penktadalis šalies ūkių.
- Išorinio finansavimo prieinamumas ūkių plėtros poreikiams atliepti yra pakankamai geras. Pilnai arba dalinai finansavimą gavo beveik 90 proc. ūkių, kurie turėjo poreikį.
- Ūkių plėtros poreikių finansavimo struktūra išsiskiria tuo, kad paskolos iš kredito įstaigų (be valstybės garantijų) sudaro gerokai mažesnę dalį nei apyvartinių lėšų ar modernizacijos finansavimo atvejais – 30 proc. atvejų.
- Itin svarbią dalį plėtros finansavime užima valstybės programos: subsidijomis ir parama bei paskolomis su valstybės garantija buvo finansuoti pusė visų atvejų.
- 80 proc. atvejų kai finansavimas nebuvo gautas arba buvo gautas iš dalies, ūkio negauta suma yra iki 200 tūkst. eurų.

Ūkių naudojami finansavimo instrumentai

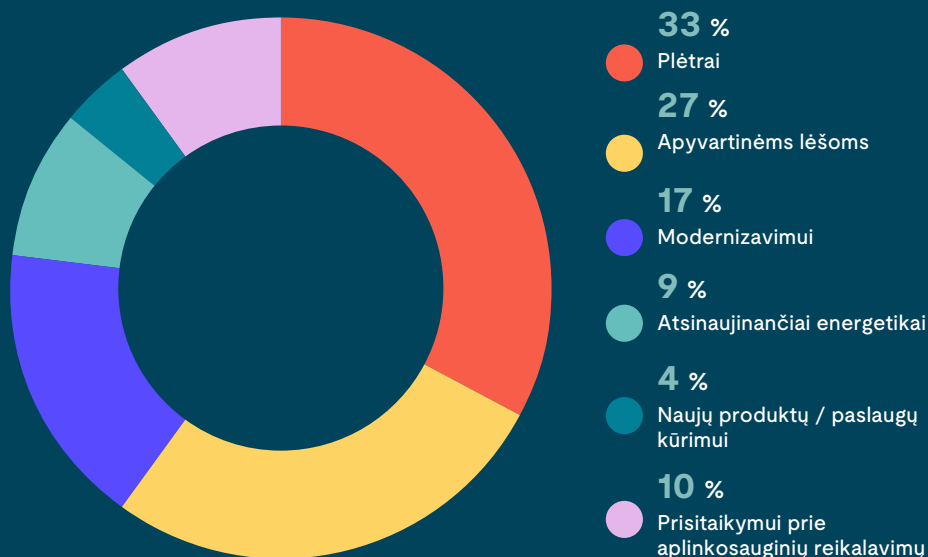
Išorinio finansavimo atvejų pasiskirstymas pagal finansavimo instrumentus

- Pagrindinis ūkių finansavimo šaltinis yra paskolos iš finansų įstaigų (be valstybės garantijos). Jomis finansuojama daugiau nei 40 proc. atvejų.
- Tikėtina, kad paskolos iš finansų įstaigų yra labiau prieinamos galvijininkystės ūkiams, o mažiausiai – sodininkystės, daržininkystės ir uogininkystės ūkiams.
- Finansų įstaigų paskolos su valstybės garantija ir subsidijos ir neatlygintina parama yra kitos dvi dažniausiai naudojamos finansavimo priemonės. Jų pagalba buvo finansuota daugiau nei trečdalis (36 proc.) visų finansuotų atvejų.
- Paskolų su valstybės garantija dalis reikšmingai nesiskiria tarp ūkio sektorių.
- Subsidijomis ir neatlygintina parama santykinai mažiau naudojosi sodininkystės, daržininkystės ir uogininkystės ūkiai. Jų finansavimo priemonių krepšelyje didžiausią dalį užima lizingas ir išperkamoji nuoma.

Finansavimo trūkumas 2023–2024 m. yra 1 mlrd. eurų arba 1,4 proc. BVP

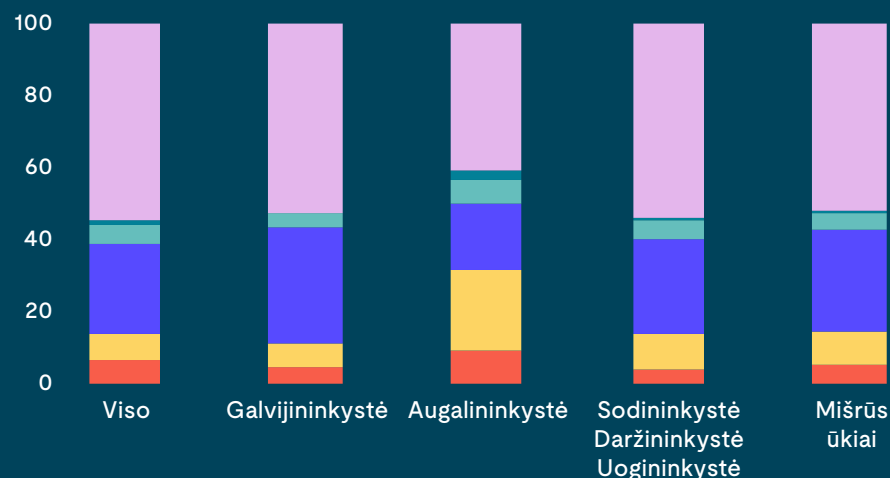
Finansavimo trūkumo sumos pasiskirstymas pagal finansavimo tikslą

- Nors didžiausia dalis finansavimo negavusių atvejų yra tada, kai ūkiams reikėjo apyvartinių lėšų, įvertinus negautas sumas didžiausias finansavimo trūkumas žemės ūkyje fiksuojamas ūkių plėtros poreikiams. Tai sudaro apie trečdalį visos reikiamos sumos.
- Beveik tiek pat (27 proc.) lėšų pritrūko ir ūkių apyvartinių lėšų poreikių patenkinimui.
- Dalinant apskaičiuotą 1 mlrd. Eurų finansavimo trūkumą, 80 proc. šios sumos atitenka poreikiams, kurių apimtis yra nuo 100 iki 500 tūkst. eurų.

Numatomi finansavimo poreikio pokyčiai

Numatomi finansavimo poreikio pokyčiai pagal ūkių veiklos rūšis

Reikšmingai augs (daugiau nei 20 proc.)

Išliks toks pat

Reikšmingai mažės (daugiau nei 20 proc.)

Šiek tiek didės (iki 20 proc.)

Šiek tiek mažės (iki 20 proc.)

Numanome, kad ūkiui prireiks išorinio finansavimo

- Tikėtina, kad pusei šalies ūkių per artimiausius metus neprireiks išorinio finansavimo (neturi poreikio arba planuoja finansuoti vidinėmis lėšomis).
- Bendrai galima tikėtis išorinio finansavimo poreikio žemės ūkyje augimo, nes augimą numatančių ūkių dalis yra didesnė nei numatančių poreikio mažėjimą.
- Santykinai spartesnis išorinio finansavimo poreikio augimas pastebimas sodininkystės, daržininkystės ir uogininkystės sektoriuose.
- Ūkiai, kurie iki šiol aktyviau ieškojo išorinio finansavimo galimybių, numato didesnę finansavimo poreikį ir ateityje, lyginant su ūkiais, kuriems išorinio finansavimo per 2023-2024 m. neprireikė.
- Kuo didesni ūkiai (pagal VED), tuo didesnė dalis jų planuoja finansuoti išorinėmis lėšomis.

Numatomas finansavimo poreikis 2025 m.

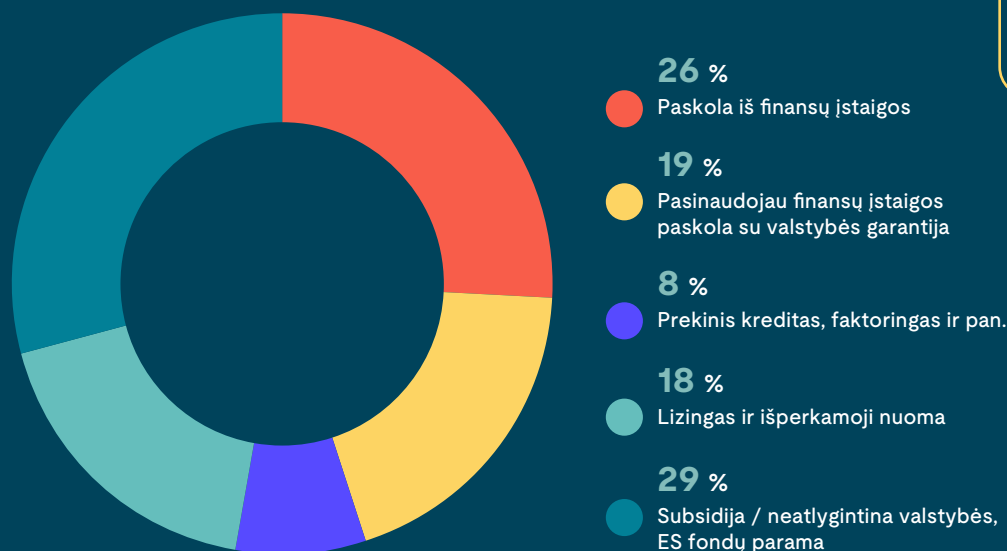
Finansavimo poreikio pokyčio balanso struktūra pagal finansavimo tikslą, proc. ūkių, kurie numato finansavimo poreikį

- Bendras finansavimo poreikio pokyčio balansas yra teigiamas, t.y. daugiau ūkių numato poreikio augimą nei mažėjimą.
- Didžiausias išorinio finansavimo poreikio augimas numatomas investicijų į ūkių modernizavimą, skaitmeninimą ir investicijų į ūkio plėtrą įgyvendinimui.
- Aktualus išlieka ir apyvartinių lėšų finansavimo poreikis. Jį nurodė apie 20 proc. ūkių. Tačiau reikšmingo augimo šiuo atveju nenustatyta. Dauguma ūkių planuoja, kad finansavimo poreikis apyvartinėms lėšoms išliks nepakitęs.
- Santykinai didesnė dalis sodininkystės, daržininkystės ir uogininkystės ūkių numato finansavimo poreikį atsinaujinančiai energetikai. Kitų poreikių reikšmingų skirtumų, priklausomai nuo ūkio dydžio ar jo veiklos rūšies, nepastebėta.

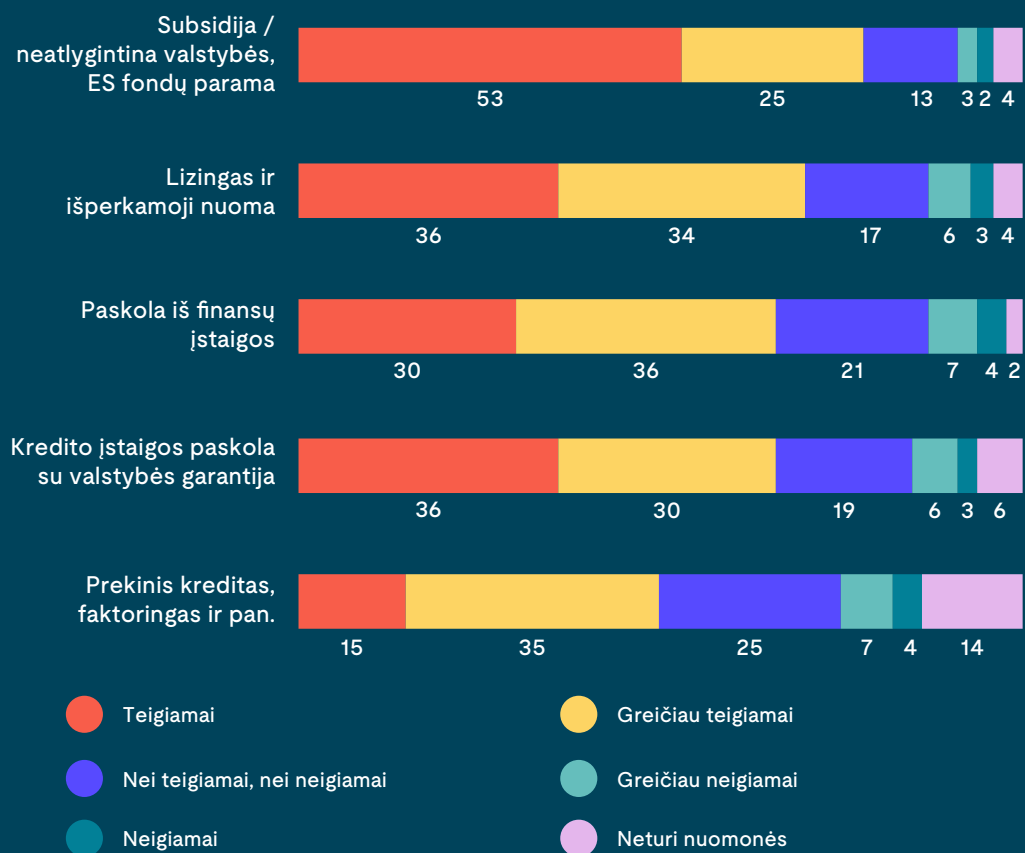
Numatomi išorinio finansavimo būdai

Ūkių planuojami naudoti instrumentai išorinio finansavimo poreikiui tenkinti, proc. ūkių, kurie numato finansavimo poreikį

- Daugiausiai ūkių (30 proc.), kuriems prireiks išorinio finansavimo, planuoja naudotis neatlygintina valstybės ir ES fondų parama.
- Dar beveik 20 proc. ūkių planuoja pasinaudoti valstybės garantijomis ir jų pagalba pasiskolinti lėšų iš finansų įstaigų.
- Bendrai su valstybės pagalba planuoja finansuoti beveik pusė visų Lietuvos ūkių.
- Iš rinkoje veikiančių instrumentų, daugiausiai ūkininkų planuoja naudotis paskolomis iš finansų įstaigų (be valstybės garantijos) (26 proc.).

Finansavimo sąlygų vertinimas

- Lietuvos ūkiai palankiai vertina savo finansavimosi galimybes.
- Labiausiai palankiai vertinamos subsidijų ir neatlygintos paramos priemonės. Jas nepalankiai vertina tik 5 proc. ūkių.
- Kredito įstaigų paskolos su valstybės garantija vertinamos labai panašiai kaip ir jų paskolos be valstybės garantijų. Abi šias priemones nepalankiai įvertino 9 proc. ūkių.
- Labiausiai nepalankiai ūkiai įvertino galimybes finansuoti prekinio kredito, faktoringo ir pan. priemonėmis.

Apibendrinimas 1/2

- 40 proc. Lietuvos ūkių 2023-2024 m. laikotarpiu ieškojo išorinio finansavimo. Dar tiek pat ūkių neturėjo finansavimo poreikio. Likusi dalis (apie 20 proc.) per laikotarpį atsiradusius poreikius finansavo nuosavomis lėšomis.
- Didžiausiai daliai ūkių aktualiausias buvo apyvartinių lėšų (34 proc. ūkių, kuriems reikėjo išorinio finansavimo) ir ūkio modernizavimo (38 proc. ūkių, kuriems reikėjo išorinio finansavimo) poreikių finansavimas išorinėmis lėšomis.
- Ūkiams sudėtingiausia finansuoti apyvartinių lėšų poreikius: beveik 20 proc. ūkių reikiamo išorinio finansavimo negavo.
- Ūkio modernizavimo, skaitmeninimo, atnaujinimo bei ūkių plėtros išorinio finansavimo prielaidumas buvo gerokai didesnis. 10 proc. ūkių negavo išorinio finansavimo šiems poreikiams patenkinti.
- Nustatytas žemės ūkio finansavimo trūkumas 2023-2024 m. siekė 1 mlrd. eurų arba 1,4 proc. šalies BVP. Lyginant su sektoriaus dydžiu, finansavimo trūkumas yra pusė, t. y. 50 proc. žemės ūkio sukuriamos pridėtinės vertės.

ilte

- Didžiausią finansavimo trūkumo sumos dalį sudaro negautos lėšos ūkių plėtrai (33 proc.) ir apyvartinėms lėšoms (27 proc.).
- Lietuvos ūkiai yra linkę itin naudotis valstybės teikiamomis finansavimo galimybėmis (subsidijomis bei garantijomis). Jų pagalba buvo finansuoti 36 proc. atvejų, o ūkių planuose kitiems metams šiomis priemonėmis planuojama finansuoti iki 50 proc. visų atvejų.
- Subsidijos ir neatlygintina parama laikoma ir patraukliausia išorinio finansavimo priemone. Tuo tarpu paskolos su valstybės garantija vertinamos taip pat kaip ir be jos.
- Tiesioginėmis paskolomis iš finansų įstaigų 2023-2024 m. pasinaudojo apie 40 proc. ūkių, tačiau 2025 m. planuojamas mažesnis šios rinkos priemonės naudojimas.
- Reikšmingų ūkių išorinio finansavimo skirtumų, kurie priklausytų nuo jų dydžio ar veiklos srities, nenustatyta.
-

ilte Investicijos
Lietuvos
ekonomikai

UAB ILTE

Konstitucijos pr. 7, 09308 Vilnius
uzklausa@ilte.lt

